

e tan belles creatures, quant més és gran qui és creador», Llull⁴¹ (*Blanq.* I, 156.21); *diverses* adj. m., Perp., 1306 (Finke, *Acta Ar.* III, 155); «correges, bosses e anelles / multiplicats e *diverses* / ---», Eiximenis (prosis. en *Dones, EntreDL* I, § 3, 11); «a l'home --- dix lo ca ---: — vaig-li a caça sovint e n rep molta mala dentada de *diverses* altres bèsties ---» (*Terç, NCl.* VI, 127); «lexius de *diverses* cendres ---», BMetge (*Somni* III, Ri., 288.23); JRoig (*Spill*, 7695). I ha restat per sempre usual en la nostra llengua literària, en el seu sentit primitiu: «aquest món tan *divers*, tan temporal, / aquesta terra amb tot lo que s'hi cria, / és ma pàtria ---», Maragall, *Cant Espiritual*.

Però això a part, el català apartant-se no sols del llatí, sinó de totes les seves llengües germanes, en féu dels orígens literaris un veritable pronom, equivalent del ll. *nonnulli*, it. *parecchi*, fr. *plusieurs*, cast. *varios* (eviteu aquest ximple castellanisme en català, i eviteu tant i més encara el *varis* que han inventat alguns d'usar amb aquest valor, amb vergonyant i lletja peresa).

Alart, en l'*InVLC* n'aplega dotzenes d'exs. ja en docs. S. XIV, la major part ross., però de pertot, a partir de 1318; encara en trobo un d'anterior: escriu el nostre ambaixador prop del Vaticà: «après *diverses* parlaments --- *diverses* vegades ahuts per mi ab lo dit senyor Papa, sobre'l dit fet, los quals seria lonc descriure ---, vuy --- ordona del fet» a. 1317 (Finke, *Acta Ar.* III, 36); i encara molts més que no figuren en l'*InVLC*: «Pare Sant, per *diverses* vegades vos és estada demandada per lo rey --- e nuylls temps no la li volguès atorgar» a. 1323 (Finke, *Acta Ar.* II, 584). No menys sovint en els grans clàssics medievals, com el *Tirant*, i fins en la part de Galba: «Tirant --- replica a Plaerdemavida: --- Lo ànimo prudent ab sfors basta adquirir bona fortuna; e lo jugador aperduat, *diverses* vegades, se muda la sort, e recobra molt més que no ha perdut» (Ag. IV, 121.1f.). Tan arrelat ha estat això sempre, fins als nostres dies en el parlar dels catalans de llenguatge nostre, planer i despreocupat de purismes, que Coromines no se sabia estar de servir-se'n quan escrivia les famoses cartes en castellà al seu amic Unamuno: molt repetida, p. ex., la frase «*diversas* veces» en la del 9-VII-1897 (veg. l'ed. en el *Bull. Hisp.* 1960, i en les O. C. Cast.).

Diversament adv. [Busa-N. 1507]. *Diversa. Diversitat*: «aquesta terra --- abunda en *diversitat* de grans, axí com de forment, ordi, mill, pahís, dacça ---», Eiximenis (*Regiment, NCl.*, 25.26); «segons la *diversitat* dels lengatges, cascuna cosa és nomenada en *diverses* maneres ---», BMetge (*Somni* III, *NCl.*, 99.21); Ant. Canals, *Carta a sa germana* (CoDoACA XIII, 420.15); com a figura retòrica, Aversó, *Torc.* I, 53. *Diversiu; diversor; diversori*, llatínisme rar, del ll. *diversorium* 'hostal', 'cambra d'hostalatge': «tocar --- a la porta del *diversori*», BMetge (*La Velletona*, Ri., 158.15). *Diversificar*: «castedat e luxúria --- se *diversifiquen* pus fortment ---», Llull (*Merav.*, Ag. II, 52). *Diversificació* [Lacav.]. Alguns ho mudaren en *diversar*: «un jarrer fa --- dos vaxells axí *diverssats* de talla e de

nom, la hu dels quals apella scudella ---», en les *Sentències morals* teofràstiques (ms. mj. S. XV) de regust eiximenià (CoDoACA XIII, 219).

CPT.: *Diversifoliat; diversiforme*.

Divorci [1647, DTol.], pres del ll. *divortium*, id., derivat del ll. *divörtère*, la variant arcaica de *divertere*, que mantenien en llur llenguatge arcaitzant els juristes romans; crec que encara era molt poc usat en català a fi del S. XVI, com sigui que conspícuament s'absté d'usar-lo OPou: quan parla de «separació de matrimoni: *divortium*; no és lícit als cristians separar-se de la muller ---: *divortium* facere; ---» (*TbPu.*, 160); CRos volia que en val. fos *divòrc* (1764, 64) i hi insisteixen Valor-Giner (1950-55), però estiguin segurs que ningú no els seguirà; *divorciar* [Belv.].

Eversió, llatínisme rar. Rars *esvertit, -ida. Obvers.*

Introvertió [DFa.], ll. *intro versio* 'acció de girar endins', sobretot terme tècnic de psicòlegs i psicoanalistes; encara més ho és *introvertit* [no encara DFa.], però ja molt usual en els anys 1920, i amb tendència aviat a sobreixir d'aquell cercle. *Extrovertit, extrovertió*, que cal al apartar-se dels anglesos que ja crearen *extrovert* en el S. XVII, i que en això capitanejaren (altrament cf. un suggeriment a comprovar en el DCEC/DECH v, 793a5-13).

Inversió [Belv.], pres del ll. *inversio, -onis*, 'cappgirament' (i terme de retòrica), derivat de *invèrtère* 'cappgirar, trasbalsar, alterar' i en la baixa època 'baratar, bescanviar'; partint d'aquesta acc. es passà a l'E. Mj. a 'esmerçar', 'esmerç' [fi S. XIII]; «encara, pren. En G. de Ribes, en la ba<l>lia de Ribes, *inversió* per sobrededume, 62 sous», Vall. de Ribes, c. 1283 (RLR IV, 57); força més tardà fou en cat. el verb *invertir* i *invertit* [Belv.], en els quals ha predominat més el sentit clàssic de 'cappgirar'; també és certament acceptable (ja ll.) en català el sentit de 'posar cap per avall' (tot i que manqui en el DFa.), que amb raó reivindica Fontserè en el glossari de *CiFiNat.* i l'usa en l'obra (p. 94). *Inversor. Invertasa. Invers* [Belv.], *inversament*.

Menys recomanable és usar en català *intervertir*, a la manera del fr. *intervertir* (en llatí significa altra cosa), però són acceptables aquest verb i el subst. *interversió*, com a termes de certes tècniques i ciències; en particular *interversió* és necessari en fonètica (sobretot diacrònica) per distingir la metàtesi en contacte de la metàtesi pròpiament dita, o metàtesi a distància, que són fenòmens de caràcter i condicions diferents; corollàriament *intervertir*.

Pervertir [princ. S. XVI]: «--- de --- tal amor --- los engans manen contra les coses vedades e *perverteixen* l'umanal e natural orde», Pardo de la Casta (*Moral Consideració*, p. p. Ag., apè. al *Boeci*, 316.4), ll. *pervertere* 'tombar malament': més usat en part.: «la vella tenda / de compra e venda / e logreria, / de simonia / leig ensutzida / e *pervertida*», JRoig (*Spill*, 13402); i encara més *pervers*, ll. *perversus* 'que ha anat per mal cap', 'pervers': «--- e leu és *perversa* ---», en els versos del Capellà de Bolquera, el trobador cerdà del S. XIII,